

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้มาเยือนชาวไทย ที่มีต่อผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก โดยได้ทำการศึกษาเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก ที่มีความเหมาะสมกับสภาพชุมชนท้องถิ่นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้มาเยือนซึ่งได้ผลสรุปของการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก ได้ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ผล จากการประเมินศักยภาพผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก ผลการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้มาเยือนชาวไทย ที่มีต่อการพัฒนาผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก ประกอบกับผลของการสัมมนากลุ่มย่อย จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพ และกลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ภาคผนวก ก) และผลจากการประชาคม (ภาคผนวก ข) ตลอดจนข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่ ผลจากการสัมภาษณ์ รวมถึงการทบทวนเอกสารงานวิจัย แนวคิดที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และบริบทพื้นที่ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก ซึ่งได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตกให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและผู้มาเยือน ตลอดจนมีความเหมาะสมกับสภาพวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น และสามารถพัฒนาให้เกิดประโยชน์ได้จริง ซึ่งแนวทางการพัฒนาดังกล่าว สามารถนำมาพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการให้ความสำคัญและร่วมมือกันพัฒนาผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยวของชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก ให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว มีศักยภาพมากที่สุด ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) ประกอบกับ ผลการศึกษาด้านความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก พบว่า ชุมชนมีความต้องการให้พัฒนาด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวมากที่สุด ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) และผลการศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก ของผู้มาเยือน พบว่า ผู้มาเยือนมีความต้องการให้พัฒนาด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวมากที่สุด ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.90$) ดังนั้น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความต้องการของชุมชนและผู้มาเยือนมีความสอดคล้องกันในการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ในด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก จึงได้นำผลการศึกษาดังกล่าว มาทำการสัมมนากลุ่มย่อยและจัดการประชุมขึ้น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาร่วมกัน ซึ่งได้เสนอแนวทางการพัฒนาด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ดังนี้

1.1 การพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า ชุมชนจะต้องร่วมมือกันภายใต้การนำของผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาทางด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาจะต้องควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ หวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิตของคนในชุมชน รักษาสภาพความดั้งเดิม แท้จริงของชุมชนท้องถิ่น สร้างเอกลักษณ์ความเป็นหนึ่งเดียวที่มีคุณค่าอันโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว หรือชุมชน อาจเป็นความโดดเด่นในด้านธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีหรือวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ ตำนาน เรื่องเล่าต่าง ๆ เป็นต้นที่สามารถเชื่อมโยงให้เข้ากับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้อย่างแท้จริง เพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งในด้านคุณค่า ความภาคภูมิใจ และน่าดึงดูดใจของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอื่น ๆ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการในการมาสัมผัส ชื่นชม เกิดความรู้สึกรักภูมิใจ และประทับใจในการมาท่องเที่ยว รวมถึงการจัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ให้ความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวของชุมชน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกให้แก่คนในชุมชนในด้านการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ให้การต้อนรับด้วยมิตรไมตรีที่ดีแก่นักท่องเที่ยว เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน เน้นการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมของพื้นที่และชุมชนในบรรยากาศการท่องเที่ยว ที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดประสบการณ์ที่ดีและสร้างความจดจำประทับใจต่อนักท่องเที่ยว

1.2 การพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวของชุมชน ที่จะสามารถสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนในการสะท้อนให้เห็นสภาพวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ชุมชนได้ ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า จะต้องเป็นการร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม พัฒนาด้านวัฒนธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน โดยการเข้าถึงกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ว่ามีกลุ่มอาชีพใดบ้างที่มีการสร้างสรรค์ผลงานออกมา และมีผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึกประเภทใดบ้าง โดยนำมาจัดหมวดหมู่ตามแต่ละประเภทของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ในด้านการผลิตสินค้าของฝากของที่ระลึกนั้น จะต้องสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีที่สอดคล้องกับชุมชน ตัวผลิตภัณฑ์จะต้องมีลักษณะที่สามารถสื่อความหมาย บอกเล่าเรื่องราวอันสะท้อนให้เห็นถึงชุมชนได้ ควรนำเอาวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่นำมาดัดแปลง หรือนำมาเป็นส่วนประกอบในการผลิตเป็นสินค้าของฝากของที่ระลึก และเน้นด้านความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตหรือพลิกแพลงให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบหรือดีไซน์ที่มีความแปลกใหม่ สวยงาม สามารถให้คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยและคุณค่าทางจิตใจได้ ซึ่งอาจเกิดจากการร่วมคิด ร่วมทำระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน เช่น นำเอาผักตบชวาที่มีอยู่มากในกว๊านพะเยา นำมาทำเป็นกรอบรูป ซึ่งมีรูปภาพข้างในเป็นรูปของนักท่องเที่ยวขณะที่มาร่วมประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน โดยกรอบรูปที่ทำขึ้นมานั้น อาจเป็นการคิดสร้างสรรค์รูปแบบ ลวดลายจากนักท่องเที่ยวเอง หรือร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนก็ได้ เมื่อทำเสร็จด้วยฝีมือของตนหรือการมีส่วนร่วมในชิ้นงาน นักท่องเที่ยวก็จะได้รับความรู้ ประสบการณ์ เกิดความจดจำ ประทับใจและเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีคุณค่าสามารถถ่ายทอดความรู้สึก ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวที่ดีได้

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดหาสถานที่ในการจัดจำหน่ายหรือสาธิตผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึกของแต่ละตำบล โดยอาจจัดหาสถานที่แห่งใหม่หรือการปรับปรุงจากสถานที่เดิมก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ โดยให้กลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มที่มีการผลิตสินค้าต่าง ๆ ทั้งผลิตภัณฑ์ของฝากและของที่ระลึกได้มีการนำเอาผลิตภัณฑ์มาแสดงสาธิตขั้นตอนการผลิตและจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถเลือกซื้อกับชาวบ้านได้โดยตรง ตลอดจนนักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความเข้าใจในการผลิตสินค้าประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าให้กับสินค้านั้น ๆ ได้ โดยการสาธิตขั้นตอนการผลิตนั้น จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับขั้นตอน กระบวนการผลิต และ

วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักรในการผลิต จะต้องมีความเหมาะสม สามารถเคลื่อนย้ายมายังสถานที่จัดแสดงได้ และเป็นไปด้วยความสมัครใจของกลุ่มอาชีพ

1.3 การพัฒนาด้านการจัดทำรายการนำเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก ให้มีความน่าสนใจ สามารถดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว และเส้นทางมีความต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงเอาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของชุมชนเข้ามาอยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม และมีการประสานงานกับทางบริษัททัวร์ต่าง ๆ ให้มีการนำนักท่องเที่ยวเดินทาง เข้าท่องเที่ยวตามเส้นทางที่กำหนดขึ้น เพื่อเป็นการสร้างให้เกิดเครือข่ายทางด้านการท่องเที่ยว จากการประชุม จึงได้เสนอตัวอย่างโปรแกรมทัวร์ในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตกไว้ดัง ภาคผนวก ค

1.4 การพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างได้มีความเห็นว่า การดำเนินการประชาสัมพันธ์โดยการนำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ของจังหวัดพะเยา และการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยว ควรมีการจัดโครงการท่องเที่ยวขึ้นเพื่อโปรโมทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของแต่ละพื้นที่ ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก เพื่อสร้างกระแสความนิยม และเกิดความดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก มีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น แผ่นป้ายโฆษณา โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แผ่นพับ วิดีโอ อินเทอร์เน็ต และมีการทำเป็นวิดีโอแนะนำการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก เพื่อเป็นการนำเสนอข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่สามารถเห็นได้ทั้งภาพและเสียง และมีความน่าสนใจ สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึงในทุกเพศทุกวัย หลากหลายช่องทาง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์เป็นอย่างมาก อันเนื่องจากการประชาสัมพันธ์จะเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ช่วยกระจายข่าวสารของการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น

ดังนั้น การพัฒนาสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จะต้องมีการพัฒนาที่เอจจริงเอจจัง เกิดจากความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการท่องเที่ยว เพื่อร่วมกันพัฒนาให้มีศักยภาพในระดับที่สูงขึ้น เนื่องจากสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งหากเรามีการพัฒนาในด้านนี้ให้มีศักยภาพ มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวแล้ว ก็จะมีส่งผลทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าต่อนักท่องเที่ยวและชุมชน สามารถพัฒนาเดินหน้าไปได้ต่อไป

2. แนวทางการพัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผลการศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก พบว่า ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีศักยภาพเป็นอันดับที่ 2 ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) ประกอบกับ ผลการศึกษาด้านความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก พบว่า ชุมชนมีความต้องการให้พัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นอันดับที่ 2 ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) และผลการศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตกของผู้มาเยือน พบว่า ผู้มาเยือนมีความต้องการให้พัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นอันดับที่ 2 ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) ดังนั้น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความต้องการของชุมชนและผู้มาเยือนมีความสอดคล้องกันในการพัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นอันดับที่ 2 รองจากด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว จึงได้นำผลการศึกษาดังกล่าวมาทำการสัมมนากลุ่มย่อยและจัดการประชุมขึ้น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาร่วมกัน ซึ่งได้เสนอแนวทางการพัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

2.1 การพัฒนาด้านบุคลากร ปราชญ์ชุมชน มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และชาวบ้านที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยว ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกัน ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นตรงกันว่า ควรมีการดำเนินการพัฒนา นำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน และการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา โดยเริ่มจากการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ปราชญ์ผู้รู้ในชุมชน และชาวบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาต่าง ๆ ที่ชุมชนมีอยู่ เพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ จัดหมวดหมู่และสามารถลำดับขั้นตอนความรู้ในการถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งจะต้องฝึกอบรมแนะนำเทคนิค วิธีการถ่ายทอดความรู้จากปราชญ์ผู้รู้และชาวบ้านสู่นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจอย่างแท้จริง สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนได้ เช่น จัดอบรมโครงการเทคนิคการส่งมอบความรู้และประสบการณ์สู่นักท่องเที่ยว ให้แก่ปราชญ์ชุมชน และชาวบ้าน โดยมีการศึกษาเรียนรู้ทั้งในภาคบรรยายและการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ชาวบ้านได้มีความรู้และเกิดทักษะสามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนมีการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชาวบ้าน ในด้านบทบาทหน้าที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว การต้อนรับและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี การมีมิตรไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดบรรยากาศการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีความอบอุ่น และสร้างความจดจำประทับใจ ให้แก่นักท่องเที่ยว

2.2 พัฒนาด้านตัวกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดำเนินการพัฒนา นำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนชาวบ้านในชุมชน ดำเนินการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของแต่ละประเภท จะต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เหมาะสมและเอื้อให้เกิดบรรยากาศ แห่งการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ระหว่าง นักท่องเที่ยวและชุมชน เน้นการสร้างประสบการณ์ที่ดีโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว อันเกิดจากการ มีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน โดยมีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย นักท่องเที่ยวสามารถเลือกประกอบกิจกรรมได้ตามความถนัด และความสนใจของตนเอง สามารถพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ของตนเองได้ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เคารพในความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวและชุมชน ทำให้เกิดสัมพันธ์ไมตรีอันดีต่อกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างได้มีการ เสนอกิจกรรมการสาธิตและร่วมทำอาหารท้องถิ่นระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน เพื่อให้เกิด กิจกรรมการสืบสานวัฒนธรรมด้านการกินแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนกิจกรรมที่ทำได้ต้องมุ่งเน้น การอนุรักษ์ หวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต ของคนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวของเส้นทางริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก สามารถ จัดประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวออกเป็นหมวดหมู่ ได้ดังนี้

1) กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ควรจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นในด้านคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม ในด้านการนำความรู้ที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การนำไปพัฒนาหรือต่อยอดภูมิปัญญาความรู้ที่ได้ โดยนักท่องเที่ยว จะต้องได้รับความรู้ ความเข้าใจและเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านภูมิปัญญาในท้องถิ่น ระหว่าง นักท่องเที่ยวและชุมชน เน้นการถ่ายทอดประสบการณ์และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง เช่น การจัดกิจกรรมด้านภูมิปัญญาสมุนไพรพื้นบ้านของชุมชน ตำบลบ้านต๋อน ซึ่งในปัจจุบันได้มีกลุ่มปราชญ์ชุมชน ผู้รู้ด้านสมุนไพรพื้นบ้านได้นำสมุนไพรต่าง ๆ มาทำเป็นยาเมือง และนำมาทำน้ำดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ การจัดกิจกรรมนี้ควรจัดในรูปแบบ ที่มีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวจากปราชญ์ผู้รู้ โดยพานักท่องเที่ยวลงพื้นที่การปลูก หรือพื้นที่การหาได้ของสมุนไพรในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นสภาพจริงของพื้นที่และ การเจริญเติบโตของสมุนไพรนั้น ๆ ปราชญ์บอกถึงสรรพคุณทางยา กรรมวิธีการนำมาใช้ประโยชน์ จากส่วนต่าง ๆ ของสมุนไพร การเก็บรักษา วิธีการใช้ประโยชน์จากสมุนไพร และมีกิจกรรม ที่ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวนำสมุนไพรมาทำเป็นเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ หรือนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์

อื่น ๆ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ และประสบการณ์ด้านภูมิปัญญาสมุนไพรพื้นบ้าน จากปราชญ์ชุมชน และนักท่องเที่ยวก็สามารถที่จะแลกเปลี่ยนความรู้ด้านภูมิปัญญาสมุนไพรพื้นบ้านในท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวเองกับชุมชนในความเหมือนหรือแตกต่าง หรือสมุนไพรชนิดอื่น ๆ ที่ชุมชนไม่มี ตลอดจนการพัฒนาต่อยอดความรู้ เช่น นักท่องเที่ยวอาจมีเทคนิควิธีการในการสกัดตัวยาในสมุนไพรที่กว่า หรือนำไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาต่อไป

2) กิจกรรมประเภทกลุ่มอาชีพ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นผลด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักท่องเที่ยวและคุณค่าของผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งจะต้องให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกับชาวบ้านในบางขั้นตอนหรือทั้งหมดก็ได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบต่าง ๆ เกิดการเรียนรู้ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนเองอย่างมีคุณค่า และมีความภาคภูมิใจในผลงานที่สร้างขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวา ควรจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชน โดยการให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนในการร่วมออกแบบผลิตภัณฑ์จักสานผักตบชวา ออกแบบลวดลาย สี สัน รูปทรง ของผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ และศึกษาเรียนรู้ขั้นตอน วิธีการผลิต โดยมีส่วนร่วมในการผลิตร่วมกับชาวบ้าน เช่น นักท่องเที่ยวร่วมออกแบบกรอบรูปจากผักตบชวา ทำกรอบรูปเอง ตกแต่งเอง หรืออาจช่วยชาวบ้านทำในบางขั้นตอนก็ได้ เมื่อทำกรอบรูปเสร็จแล้วชุมชนก็นำรูปที่ถ่ายนักท่องเที่ยวเอาไว้ขณะร่วมทำกิจกรรมมาใส่ในกรอบรูป เพื่อมอบให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นของที่ระลึก ทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึภาคภูมิใจกับชิ้นงานที่ได้ทำขึ้น จากการฝีมือของตนเองหรือจากการมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่ามีเรื่องราวผ่านประสบการณ์ จากการมีส่วนร่วม สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาพถ่ายในกรอบรูปที่เมื่อหยิบขึ้นมามองเมื่อไหร่ ก็มีความจดจำและประทับใจทุกครั้ง

3) กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทการประกอบอาหารท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นผลด้านสุขภาพและการมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ความสอดคล้องสัมพันธ์กับวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของคนในชุมชน การจัดกิจกรรมประเภทนี้ จะเป็นการทำอาหารเมนูท้องถิ่นที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชุมชนได้ดี โดยการนำเอาวัตถุดิบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพืชพรรณ และสัตว์ตามธรรมชาติต่าง ๆ ที่ชาวบ้านนำมาเป็นอาหารที่มีลักษณะถูกสุขอนามัย นำมาประกอบอาหารท้องถิ่นที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิต และวัฒนธรรมด้านอาหารการกินของชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ ซึ่งการประกอบอาหารจะเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน

ประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมการกินระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน เช่น กิจกรรมด้านการประกอบอาหารท้องถิ่นของชุมชนบ้านร่องไฮ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับผืนน้ำแห่งกว๊านพะเยา ด้วยภูมิปัญญาประมงพื้นบ้านที่สืบทอดจากบรรพบุรุษมาช้านาน ดังนั้น กิจกรรมการประกอบอาหารก็จะต้องมีการทำอาหารท้องถิ่นที่มีวัตถุดิบจากท้องถิ่นเป็นหลัก หรือเป็นส่วนประกอบในอาหาร เช่น การนำเอาปลาที่หามาได้มาทำอาหาร เช่น แกงอ่อมปลา น้ำพริกปลา แอ็บปลา ปลาจี่ (ปลาปิ้ง) เป็นต้น การนำเอาก้านดอกบ้าน (ดอกบัวสีชมพูสายพันธุ์พื้นเมือง) มาทำเป็นแกงสายบัว ทอดมันสายบัว การนำเอาก้านอ่อนของผักตบชวามาทำเป็น แกงส้มบัวลอย การนำเอาเม็ดบัวมาทำเป็นเม็ดบัวราดกะทิ เป็นต้น ซึ่งในการทำกิจกรรมประกอบอาหารควรให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนในขั้นตอนการทำร่วมกับชาวบ้าน การคิดเมนูอาหาร ซึ่งทำให้เกิดความรู้ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมการกิน และควรมีการแนะนำบอกเล่าเรื่องราวของอาหารเมนูต่าง ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าของกิจกรรม เช่น เรื่องเล่าตำนาน คุณประโยชน์ที่ได้รับจากอาหาร วิธีการรับประทานอาหารเมนูนั้น ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจอย่างถูกต้อง และรับประทานอาหารได้อย่างมีความสุข

4) กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทสัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีในชุมชน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นผลด้านการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งการจัดกิจกรรมประเภทนี้จะต้องมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้นำชมให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในข้อมูลด้านต่าง ๆ ของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ตำนานเรื่องเล่า ค่านิยม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชนอย่างถูกต้อง เหมาะสม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันได้ กิจกรรมการท่องเที่ยวควรมีบรรยากาศในรูปแบบที่อบอุ่นเป็นกันเองเสมือนการต้อนรับญาติพี่น้อง ที่สามารถพูดคุยซักถามแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึนึกคิดระหว่างกันได้อย่างสบายใจ ก่อให้เกิดความจดจำ ประทับใจและมีสัมพันธไมตรีที่ดีต่อกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน

5) กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทโฮมสเตย์ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ควรจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นผลด้านความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน การจดจำประทับใจ และการศึกษาเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ตลอดจนการสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมในพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งการจัดกิจกรรมในรูปแบบโฮมสเตย์เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทพักรแรม ที่นักท่องเที่ยวและชาวบ้านมีโอกาสได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างความผูกพัน มีสัมพันธไมตรีที่ดีต่อกันระหว่างนักท่องเที่ยว

และชาวบ้าน ซึ่งเจ้าบ้านควรให้การต้อนรับแก่นักท่องเที่ยวอย่างอบอุ่นเสมือนเป็นคนในครอบครัว เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวโฮมสเตย์ ศึกษาเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ อาหารการกิน ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ทางวัฒนธรรมของชุมชน ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีมีมิตรไมตรีที่อบอุ่น สามารถจดจำและมีความประทับใจในการมาท่องเที่ยว นอกจากนี้ครอบครัวโฮมสเตย์ควรคำนึงถึงด้านสุขอนามัย อาหารการกิน ความสะอาดของบ้าน เครื่องนอน และความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวด้วย

ดังนั้น การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ควรเป็นการร่วมกันพัฒนาขึ้น ตามความเหมาะสม สอดคล้องสัมพันธ์กับชุมชน สังคม และพื้นที่ เน้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนักท่องเที่ยวเป็นผู้มีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมนั้น ๆ อาจจะบางขั้นตอนหรือทั้งหมดก็ได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์โดยตรง หรือมีประสบการณ์ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยว ด้วยความเต็มใจและความสุขในการทำกิจกรรม ร่วมกัน ก่อเกิดความเข้าใจทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง มีความเคารพในความแตกต่างระหว่าง วัฒนธรรม เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน

3. แนวทางการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ผลการศึกษา ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก พบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว มีศักยภาพเป็นลำดับสุดท้าย ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$) ประกอบกับ ผลการศึกษาด้านความต้องการของชุมชนในการพัฒนา ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก พบว่า ชุมชนมีความต้องการ ให้พัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เป็นลำดับที่ 3 ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$) และผลการศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชน ริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก ของผู้มาเยือน พบว่า ผู้มาเยือนมีความต้องการให้พัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเป็นลำดับที่ 3 ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) ดังนั้น ผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่า ความต้องการของชุมชนและผู้มาเยือนมีความสอดคล้องกันในการพัฒนาในด้าน สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เป็นอันดับที่ 3 ซึ่งจากการประเมินมีศักยภาพน้อยกว่า ในทุกด้าน แต่เป็นด้านที่มีความสำคัญในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในขณะท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ จึงได้นำผลการศึกษาดังกล่าว มาทำการสัมมนากลุ่มย่อยและจัดการ ประชาคมขึ้น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชน ริมกว๊านพะเยาร่วมกัน ซึ่งได้เสนอแนวทางการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1.1 การพัฒนาตามาตรฐานที่พักโฮมสเตย์ของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าการพัฒนาควรนำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในการพัฒนาคุณภาพของที่พักโฮมสเตย์ในชุมชนให้ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ซึ่งมีลักษณะที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมตามวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีบรรยากาศเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน โดยจัดให้มีลักษณะที่เหมาะสม พร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว มีการจัดการด้านความปลอดภัย การใส่ใจในด้านสุขอนามัยของนักท่องเที่ยว ความสะอาดของบ้าน เครื่องนอน อาหารการกิน และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีมิตรไมตรีให้การต้อนรับอย่างอบอุ่นแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดการจำนวนโฮมสเตย์ ให้มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.2 การพัฒนาด้านการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นตรงกันว่า การพัฒนานำโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาดูแลกลุ่มแม่บ้านของชุมชนที่จะให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว หรือผู้ประกอบการร้านอาหารที่จะเข้ามาทำธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยการดำเนินการที่สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น การตกแต่งก่อสร้างร้านมีความกลมกลืนไม่ขัดต่อสภาพท้องถิ่น มีการนำรายการอาหารท้องถิ่นเสนอในเมนูของร้าน ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้ประกอบการได้มีการจ้างคนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามาทำงานในร้าน การรับซื้อวัตถุดิบผลิตผลทางการเกษตรของชาวบ้านมาเป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนได้มีรายได้และเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม โดยมีการจัดการด้านความสะอาด ภูมิกสุขอนามัย และราคายุติธรรม

1.3 การพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าการพัฒนานำโดยองค์กรปกครองส่วนจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (Visitor Center) ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับในการท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก เพื่อให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ มีการจัดทำเอกสารประกอบการท่องเที่ยวแจกให้แก่ นักท่องเที่ยว เช่น คู่มือท่องเที่ยว แผ่นพับ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาประกอบการท่องเที่ยว และจัดให้มีบริการนำเที่ยว หรือให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวโดยมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือ มัคคุเทศก์อาสา หรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความชำนาญ บอกเล่าประวัติศาสตร์ เรื่องราววัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างถูกต้อง

เหมาะสม ตลอดจนมีการจัดทำป้ายสื่อความหมายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและแสดงข้อมูลรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ถึงขยะ ที่จอดรถ เป็นต้น ควรจัดให้มีปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ซึ่งการพัฒนาปรับปรุงหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภท จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับชุมชน ท้องถิ่น ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว โดยไม่ขัดต่อสภาพภูมิทัศน์ของสถานที่ ไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่สร้างมากจนเกินความจำเป็น ควรคำนึงถึงความสอดคล้อง เหมาะสม สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนต้องไม่เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว นับเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยบริการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ให้ได้รับการบริการที่ดี มีความสะดวกสบายตามความเหมาะสมกับสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยการพัฒนาจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นของการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาควรเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดคุณค่า สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว และมีความเหมาะสมกับชุมชนท้องถิ่น

4. แนวทางการพัฒนาด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ผลการศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก พบว่า ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีศักยภาพเป็นอันดับที่ 3 ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.98$) ประกอบกับ ผลการศึกษาด้านความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก พบว่า ชุมชนมีความต้องการให้พัฒนาด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นอันดับที่ 4 ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) และผลการศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตกของผู้มาเยือน พบว่า ผู้มาเยือนมีความต้องการให้พัฒนาด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นอันดับที่ 4 ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) ดังนั้น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความต้องการของชุมชนและผู้มาเยือนมีความสอดคล้องกันในการพัฒนาด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นอันดับที่ 4 และเป็นด้านที่มีศักยภาพในระดับปานกลางที่ต้องได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก จึงได้นำผลการศึกษาดังกล่าว มาทำการสัมมนากลุ่มย่อยและจัดการประชุมขึ้น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยา ร่วมกัน ซึ่งได้เสนอแนวทางการพัฒนาด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

4.1 การพัฒนาความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า การพัฒนานำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเส้นทางการคมนาคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยมีการจัดทำป้ายบอกทางสู่แหล่งท่องเที่ยว และป้ายแผนที่แสดงการเดินทางท่องเที่ยว ในเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก ซึ่งการจัดตั้งป้ายจะต้องติดตั้งไว้ในบริเวณที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนและมีความต่อเนื่อง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง ไม่หลงทาง ตลอดจนการพัฒนาเส้นทางและสภาพถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะดวกและปลอดภัย สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในบริเวณโดยรอบชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก เพื่อจัดทำเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ภูมิทัศน์ที่ยังคงความเป็นชนบทอยู่ โดยไม่เป็นการขัดต่อสภาพท้องถิ่นของพื้นที่มากเกินไป

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าควรมีการจัดบริการจุดพักรถ พักคนหรือจุดชมวิว ทิวทัศน์ ระหว่างการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ใช้บริการในการพักผ่อน ระหว่างการเดินทาง โดยมีการจัดตั้งแสดงแผนที่การเดินทาง ในเส้นทางท่องเที่ยวต่าง ๆ ตลอดจนมีการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ มีบริการคู่มือท่องเที่ยว แผนที่ หรือในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีความรู้ ความเข้าใจในการเดินทางไปที่ท่องเที่ยวในแต่ละจุดได้อย่างถูกต้องตามความต้องการ และควรจัดให้มีบริการสถานที่จอดรถให้มีความสะดวกปลอดภัย และเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ สภาพความสวยงามของภูมิทัศน์ และความสะดวกปลอดภัย

ผู้ให้ข้อมูลยังได้เสนอให้มีการจัดวางสิ่งปลูกสร้างที่เป็นสัญลักษณ์ หรือเอกลักษณ์ที่บ่งบอกสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ โดยตั้งไว้บริเวณถนนทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวตามความเหมาะสม เพื่อเป็นการสร้างความดึงดูดใจแก่ผู้พบเห็นให้เกิดความต้องการไปสัมผัสแหล่งท่องเที่ยว และเป็นการบอกให้ผู้ที่เดินทางผ่านบริเวณนั้น ๆ ได้ทราบว่าตอนนี้อยู่ที่ไหน และมีอะไรเป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวนั้น เช่น สร้างรูปปั้นเป็นรูปมีดขนาดใหญ่ จัดตั้งไว้ตรงบริเวณทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านร่องไฮ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้ทราบว่าหมู่บ้านนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีภูมิปัญญาด้านการตีมีด การสร้างรูปปั้นปลาขนาดใหญ่ จัดตั้งไว้ตรงบริเวณทางเข้าหมู่บ้านสันเวียงใหม่ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านที่มีการผลิตปลาสด เป็นต้น

4.2 การพัฒนาด้านยานพาหนะในการขนส่งนักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า การพัฒนานำโดยองค์กรปกครองส่วนจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดบริการ รถรับจ้าง รถโดยสารประจำทาง เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มีได้เดินทางโดยพาหนะส่วนตัว ให้ได้รับความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว โดยมีการกำกับควบคุมดูแลในด้านความปลอดภัย การบริการ และการคิดค่าบริการในราคาที่ยุติธรรม ตลอดจนควรจัดให้บริการรถรางไฟฟ้า นำเที่ยวให้ครอบคลุมในเส้นทางท่องเที่ยวริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก และมีการให้บริการ ในเส้นทางถนนรอบกว๊าน เพื่อชมวิวกว๊านทัศน์ของกว๊านพะเยา และเพื่ออำนวยความสะดวก ในการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น ตลอดจนการจัดหาบริการเรือแจว หรือจักรยานเช่า เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และสามารถใช้เวลาในการประกอบกิจกรรม การท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยวริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก

ดังนั้น การพัฒนาในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นับเป็นปัจจัย สำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นเส้นทางให้นักท่องเที่ยว ได้เดินทางเข้ามาถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่าง ปลอดภัย และได้รับความสะดวกสบาย ไม่หลงทาง ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ในการเดินทาง และเป็นการอำนวยความสะดวกสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ต่อไป

5. แนวทางการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการศึกษา ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีศักยภาพเป็นอันดับที่ 3 ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$) ประกอบกับ ผลการศึกษาด้านความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก พบว่า ชุมชนมีความต้องการให้พัฒนาด้านการมี ส่วนร่วมของชุมชนเป็นลำดับสุดท้าย ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) ดังนั้น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของชุมชนเองในระดับปานกลาง แต่ยังไม่มากพอจึงทำให้ชุมชน มีความต้องการที่พัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับที่มากขึ้น แต่ต้องการให้พัฒนาเป็นลำดับ สุดท้าย ซึ่งอาจเป็นเพราะในปัจจุบันชุมชนก็ได้ให้ความร่วมมือที่อยู่แล้วในระดับหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต้อง พัฒนาในด้านอื่นให้ดีพร้อมก่อน แล้วจึงพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนเองเพื่อเป็นการสร้าง แรงกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในระดับที่มากขึ้นต่อไป จึงได้นำผลการศึกษาดังกล่าวมาทำการ สัมมนาในกลุ่มย่อยและจัดการประชุมขึ้น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาร่วมกัน ซึ่งได้เสนอแนวทางการพัฒนาด้านความสะดวก ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

5.1 การพัฒนาด้านการเตรียมความพร้อมของชาวบ้าน ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า การพัฒนานำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บทบาท หน้าที่ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว การเป็นเจ้าบ้านที่ดี การต้อนรับและการสร้างสัมพันธ์ไมตรีที่ดีแก่นักท่องเที่ยว การถ่ายทอดความรู้และการสร้างประสบการณ์ที่ดีให้เกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยว การสร้างความเข้าใจและการเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน มีความพร้อมในการเปิดบ้านต้อนรับการมาเยือนของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม และเกิดความรักและภาคภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นของตน

5.2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนทุกเพศทุกวัย ที่มีความสนใจในการท่องเที่ยวของชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การวางแผน การกำหนดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนโดยชุมชนเอง กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวของชุมชน และร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว ตลอดจนผู้นำชุมชน จะต้องมีบทบาทในการเป็นผู้นำที่ดี ส่งเสริมสมาชิกในชุมชนให้มีแนวทางในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เป็นผู้นำพาสมาชิกในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน และร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีความสุข

5.3 การจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า การพัฒนานำโดยผู้นำชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวหรือชมรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาของชุมชน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุกกระบวนการ มีการตั้งกฎระเบียบของชุมชน และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตั้งขึ้นมานั้น การทำงานต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ให้มีความชัดเจน มีการกระจายรายได้และแบ่งปันผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม ตลอดจนมีการรายงานผลการดำเนินงานและการประเมินผลการดำเนินงานที่ทำในแต่ละครั้ง ยอมรับผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขและป้องกันการเกิดปัญหาขึ้นอีกในอนาคต

5.4 การพัฒนาทักษะฝีมือของกลุ่มอาชีพ ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า การพัฒนานำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานฝีมือแรงงานและอาชีพ ในการพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึกจากชุมชนให้มีคุณภาพ

มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในตลาด โดยมีการจัดฝึกอบรมให้แก่กลุ่มอาชีพในการพัฒนาต่อยอด การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการผลิตสินค้า การออกแบบ การดัดแปลงวัสดุท้องถิ่นที่มีอยู่ ตลอดจนกิจกรรมวิธี ขั้นตอนการผลิตให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และให้การสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำ สนับสนุนในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีความเหมาะสม ตลอดจนการสนับสนุนทางด้านวิชาการ การฝึกอบรม การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น ให้แก่สมาชิกในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการฝึกและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถและมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวต่อไป

ดังนั้น การพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน นับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวสำคัญในการขับเคลื่อนไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน เป็นกุญแจสำคัญในการร่วมผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ สามารถดำเนินการ ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนได้ เกิดความร่วมมือร่วมใจ เกิดพลังสามัคคีในการสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การทำวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยา ฝั่งตะวันตก จะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในการร่วมแรงร่วมใจพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น ควรเน้นการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกอย่างจริงจัง และแพร่หลายในทุกช่องทาง เนื่องจากเป็นปัจจัย สำคัญที่จะช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้ทราบและ เป็นการกระตุ้นให้เกิดความต้องการในการมาท่องเที่ยว ในเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนริมกว๊านพะเยา ฝั่งตะวันตก และปัจจัยทางด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ก็เป็นสิ่งสำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดแรงจูงใจต้องการมาเยี่ยมชม และเดินทาง มาท่องเที่ยวในที่สุด ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนที่กล่าวมา ต้องร่วมมือกันในการ พัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่องตามความเหมาะสมของพื้นที่ สอดคล้องกับความต้องการของ นักท่องเที่ยวและชุมชน เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษารูปแบบและช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก
2. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก
3. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก เชียงสร้างสรรค์ชุมชนริมกว๊านพะเยาฝั่งตะวันตก